herpy

KAMELEONY

Spectral Pygmy Chameleon

Rhampholeon spectrum

Rhampholeon spectrum to mały, przypominający liść kameleon o długości 7-10 cm, żyjący na dnie lasu w Afryce Zachodniej i Środkowej. Jest zielonobrązowy do szarego jak suchy liść, z dwoma skośnymi ciemnymi pasami na bokach i małym, miękkim płatem skóry na pysku. Trzyma się go w małym, wilgotnym i gęsto obsadzonym roślinami terrarium z grubą warstwą liści. Hodowla jest słabo poznana, więc podane wartości opierają się na bliskich krewniakach.

Rodzina: Chamaeleonidae Dawna nazwa: *Brookesia spectrum; Chamaeleo spectrum; Rhampholeon affinis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**7-10 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**2-4 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 30 × 40 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**20-25 °C**
Temperatura w nocy	**16-20 °C**
Wilgotność	**70-95%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**3-9 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2-5 jaj**
Inkubacja	**150-210 dni** przy 18-23 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Rhampholeon spectrum to mały kameleon o całkowitej długości 7-10 cm. Ciało mierzy najwyżej około 6 cm od pyska do kloaki, a ogon jest krótki, tępo zakończony i niechwytny. Ciało jest bocznie spłaszczone i przypomina liść, z niskim hełmem, małymi rogami nad oczami i rozproszonymi, powiększonymi łuskami, które nadają skórze szorstki, niemal kolczasty wygląd. Na pysku znajduje się mały, miękki płat skóry.

Ubarwienie waha się od zielonobrązowego do jasnoszarego i może mieć czerwonopomarańczowy odcień. Dwie równoległe, ciemne kreski biegną skośnie przez boki i naśladują nerwy liścia, a nieregularne jasne i ciemne plamy dają wygląd przypominający porost. Brzuch jest często jaśniejszy niż boki. Samca rozpoznaje się po wyraźnie szerszej nasadzie ogona, w której znajdują się hemipenisy.

Nazwa rodzajowa *Rhampholeon* pochodzi z greki i oznacza 'dziób-lew'; odnosi się do płata skóry na pysku. Gatunek opisano w 1874 roku i jest on gatunkiem typowym rodzaju. Wschodnioafrykańska forma *boulengeri* była wcześniej uznawana za podgatunek, ale dziś traktuje się ją jako odrębny gatunek, *Rhampholeon boulengeri*. Nawet obecny *R. spectrum* składa się z

kilku genetycznie odrębnych populacji na nizinach, w górach i na Bioko i może się okazać, że obejmuje kilka gatunków.

Występowanie i środowisko

Rhampholeon spectrum występuje naturalnie w Afryce Zachodniej i Środkowej: w Nigerii, Kamerunie, Gwinei Równikowej (w tym na wyspie Bioko), Gabonie, Republice Konga i Republice Środkowoafrykańskiej. Miejsce typowe leży w Kamerunie, w Bonjongo koło Limbe. Jest to jedyny gatunek rodzaju występujący w Afryce Zachodniej i Środkowej; pozostałe gatunki żyją we wschodniej i południowo-wschodniej Afryce.

Starsze doniesienia z Afryki Wschodniej dotyczą *R. boulengeri* i innych pokrewnych gatunków, które dziś są oddzielone od *R. spectrum*.

> **Naturalny zasięg:** Kamerun, Kongo, Gwinea Równikowa, Republika Środkowoafrykańska, Gabon i Nigeria.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje w lesie deszczowym, zarówno na nizinach, jak i w lasach górskich wzdłuż Linii Kameruńskiej, np. na Mount Cameroon, Mount Kupe i Mount Manengouba. Przebywa w warstwie liści i w niskiej roślinności. Zwierzęta są aktywne w dzień i polują z zasadzki, siedząc nieruchomo i czekając na zdobycz. W ciągu dnia trzymają się blisko ziemi, a nocą śpią wyżej, w krzewach i małych drzewach.

Klimat na obszarze występowania jest ciepły i wilgotny przez cały rok, z wyraźną porą deszczową, a w górach jest chłodniej. Temperatury i wilgotności powietrza w miejscach przebywania zwierząt nie zmierzono.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Rhampholeon spectrum* jest niewielka. Zalecenia opierają się na najbliższych, lepiej poznanych krewniakach ze wschodniej Afryki, *Rhampholeon spinosus*, *Rhampholeon temporalis* i *Rhampholeon acuminatus*, które mają podobny tryb życia i wielkość, a podane wartości zaczerpnięto od nich.

Pojedyncze dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 30 × 40 cm (długość × szerokość × wysokość); 40 × 40 × 40 cm jest lepsze. Najlepsze jest terrarium siatkowe lub szklane z dużymi powierzchniami wentylacyjnymi z przodu i w pokrywie, ale wymiana powietrza musi być umiarkowana, aby utrzymać wilgoć. Warto zasłonić jedną z bocznych ścian płytą.

Podłoże musi być głębokie i wilgotne: 5-8 cm ziemi zmieszanej z piaskiem (około 2:1, bez perlitu), przykryte mchem i grubą warstwą suchych liści. Rośliny takie jak paprocie, *Ficus benjamina* i małe rośliny płożące zapewniają kryjówki i krople do picia. Umieść cienkie gałązki pod różnymi kątami, zarówno przy dnie, jak i wyżej. Miska z wodą nie jest potrzebna.

TEMPERATURA

Temperatura w dzień powinna wynosić 20-25 °C, a w nocy 16-20 °C. Nocny spadek następuje sam po wyłączeniu lamp. Gatunek nie potrzebuje miejsca do wygrzewania; słaby spot jest opcjonalny, ale powierzchnia pod nim może osiągać najwyżej 28 °C, mierzone termometrem na podczerwień. Gatunek źle znosi upał, a powyżej 30 °C jest niebezpiecznie.

W chłodnym pomieszczeniu dodatkowe ogrzewanie nocą nie jest potrzebne. Mierz temperaturę zarówno przy dnie, jak i na górze, bo między tymi poziomami może się różnić o kilka stopni.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-95 % w dzień i 80-95 % w nocy. Zraszaj terrarium dokładnie co najmniej dwa razy dziennie, rano i ponownie wieczorem, letnią wodą. Zwierzęta piją krople z liści i wodę spływającą po głowie, a nie z miski.

Powierzchnia ziemi i warstwy liści musi trochę przesychać między zraszaniami, a krople powinny zniknąć po 2-3 godzinach. Zastała wilgoć bez wymiany powietrza prowadzi do grzybicy i problemów ze skórą.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i żyje w cieniu, więc światło powinno przypominać przytłumione światło lasu. Użyj słabej świetlówki T5 z UVB nad mniej więcej połową pokrywy (strefa Fergusona 1), tak aby indeks UV przy najwyższych gałęziach wynosił około 1, a reszta terrarium była zacieniona, oraz oświetlenia LED o barwie światła dziennego dla roślin. Włączaj światło na 10-12 godzin dziennie.

Świetlówki UVB należy wymieniać zgodnie z zaleceniami producenta, ponieważ ich moc spada z wiekiem. Rośliny i kryjówki sprawiają, że zwierzę zawsze może wybrać cień.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek zjada małe owady i inne stawonogi: muszki owocowe, małe świerszcze, strąkowce, wołki zbożowe, małe karaczany, a dla najmłodszych skoczogonki. Zdobycz może mieć najwyżej około 20 % długości ciała zwierzęcia. Owady karmowe same muszą być dobrze karmione, a niezjedzone owady należy usunąć przed nocą, aby nie niepokoiły śpiącego zwierzęcia.

Dorosłe zwierzęta karmi się 3-4 razy w tygodniu, najlepiej rano, kiedy są najbardziej aktywne. Obsypuj owady preparatem wapniowo-witaminowym 1-2 razy w tygodniu. Płaska miska pomaga utrzymać zdobycz w jednym miejscu. Świeżo kupione, odłowione z natury zwierzęta są często osłabione i odwodnione i mogą mieć pasożyty jelitowe, dlatego zaleca się badanie kału u weterynarza.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek trzyma się pojedynczo. Agresja między osobnikami jest niska, ale dwa zwierzęta razem łatwo stresują słabszego osobnika, dlatego łączy się je tylko na czas kopulacji. Zwierzęta są spokojne i nie lubią dotyku: dotykanie sprawia, że wibrują, i je stresuje. Bierz je do ręki tylko wtedy, gdy to konieczne.

Pod wpływem stresu lub niechcianych prób kopulacji zwierzę ciemnieje. Gęsta roślinność i kryjówki zmniejszają stres.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec ma szerszą nasadę ogona i wyraźne zgrubienie hemipenisów. Samica jest bardziej zaokrąglona i staje się bardzo kulista, gdy nosi jaja. Zwierzęta mogą osiągać dojrzałość płciową już w wieku 3 miesięcy, ale najbliżsi krewniacy dojrzewają dopiero po 8-9 miesiącach, więc licz się z okresem 3-9 miesięcy.

GODY I KOPULACJA

Wpuść samca do samicy. Samica gotowa do kopulacji pozostaje jasna i spokojna; samica, która nie jest gotowa, ciemnieje i grozi otwartym pyskiem. Usuń samca, jeśli samica kilkakrotnie go odrzuci. Kopulacja odbywa się prawdopodobnie o zmierzchu. Po kopulacji ponownie odłów samca, aby samica miała spokój.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Zniesienie liczy 2-5 jaj. Samica schodzi na ziemię i składa jaja w mchu, pod warstwą liści lub w górnym centymetrze ziemi. Warstwa ziemi musi być wilgotna i mieć co najmniej 5 cm głębokości. Ile zniesień gatunek składa w roku, nie udokumentowano; bliscy krewniacy składają kilka zniesień rocznie, często w tym samym miejscu. Po złożeniu jaj samica znów staje się szczupła.

INKUBACJA

Jaja mogą pozostać w terrarium i rozwijać się w naturalnej temperaturze 18-23 °C z niewielkim spadkiem w nocy albo można je przenieść do małego pojemnika z wilgotnym wermikulitem (około 9 g wermikulitu na 12 g wody) z małymi otworami wentylacyjnymi w pokrywce. Czas inkubacji nie został udokumentowany dla tego gatunku; u bliskich krewniaków wynosi około 5-6 miesięcy, więc 150-210 dni to szacunek. Wyklucie następuje najczęściej w nocy lub wcześnie rano.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają około 30 mm długości i ważą około 0,3 g. Przenieś je do małego pojemnika o wymiarach około 20 × 20 × 20 cm, urządzonego jak terrarium dorosłych, z cienkimi gałązkami i małymi paprociami, aby łatwo znajdowały pokarm. Podawaj muszki owocowe, skoczogonki i inne małe owady co drugi dzień. Po około czterech miesiącach mogą zamieszkać w

terrarium wielkości terrarium dorosłych. Gdy można rozróżnić płeć, każde zwierzę musi mieć własne terrarium.

Zdrowie i częste błędy

Typowe problemy i błędy w hodowli:

- Odwodnienie przy zbyt rzadkim zraszaniu lub zbyt niskiej wilgotności powietrza.
- Stres cieplny przy temperaturach powyżej 30 °C; zwierzę staje się ciemne i ospałe.
- Robaki jelitowe u świeżo kupionych zwierząt, zwłaszcza odłowionych z natury. Zleć badanie kału u weterynarza.
- Choroba metaboliczna kości (MBD) przy zbyt małej ilości UVB lub wapnia.
- Grzybica i problemy ze skórą, jeśli ziemia i warstwa liści nigdy nie przesychają.
- Stres spowodowany dotykaniem, trzymaniem z innymi osobnikami tego gatunku i niepokojeniem.

Długość życia w niewoli nie jest udokumentowana; 2-4 lata to szacunek na podstawie innych małych kameleonów krótkoogonowych. Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli zwierzę przestanie jeść, jest ospałe lub oddycha z otwartym pyskiem.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.